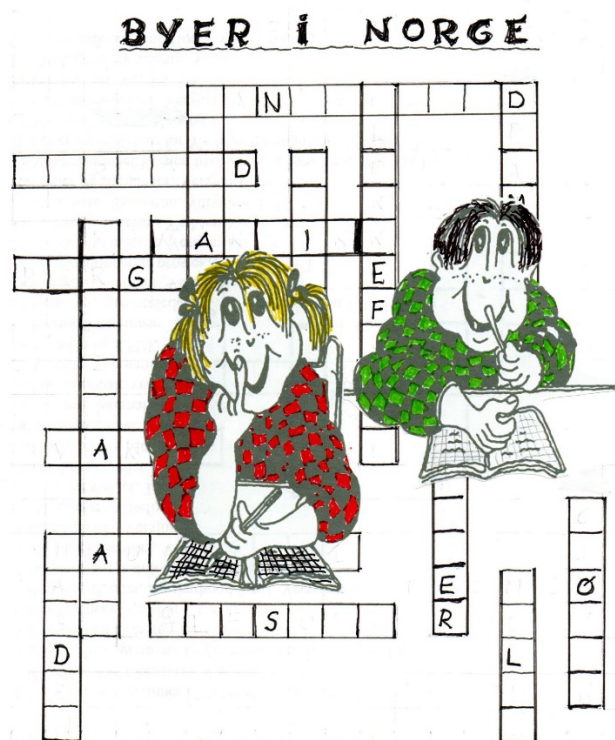

Da lærere og elever i Stavanger ble grepet av «kryssordbasillen»

Av Kjell A. Jensen

Tegning Eli Fj. Tonheim

Da lærere og elever i Stavanger ble grepet av «kryssordbasillen»

En dag midt i 1960 årene ble lærerne i Stavanger kalt inn til et møte i Folketeateret. Dette hendte før lærerne fikk inkludert tid til kurs og planlegging som del av arbeidstidsavtalen. Skolesjefen kalte gjerne alle lærerne til møter for å informere om viktige administrative saker og om saker av pedagogisk karakter. Møtene ble ofte holdt noen timer på slutten av dagen, og elevene fikk fri.

Pedagogiske hyggetreff

Den gang hendte det at engasjerte lærere ved enkelte skoler, på eget initiativ, kom sammen på fritiden og drøftet pedagogiske spørsmål, gjerne med innledninger av kolleger eller andre som hadde noe interessant å legge fram. Noen kalte slike samlinger for «pedagogiske hyggetreff.»

Noen stilte seg spørrende til temaet for møtet

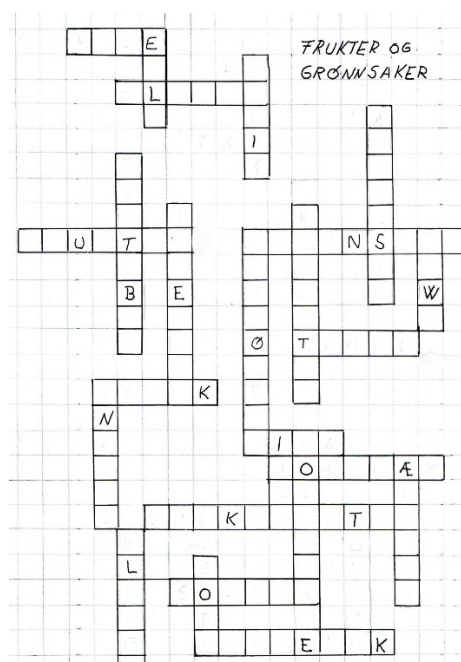
I innkallingen til møtet kunne de lese: «Den kjente, svenske pedagogen og øvingslæreren Birger Mejrud vil holde foredrag om hvordan lærerne kan bruke kryssord som hjelpemiddel i undervisningen.»

Noen undret seg: «Kan det være nødvendig å invitere en pedagog helt fra Sverige til å komme til Stavanger for orientere lærerne om et så snevert emne? Andre tenkte: «Så spennende. Det skal bli interessant å få innføring i nye måter variere undervisningen på».

Mejrud kom og viste store plakater, og fortalte om sine erfaringer med å bruke kryssord i undervisningen

Dette var før overhead-prosjektørene var blitt et vanlig undervisningsmiddel, og lenge før noen hadde hørt om digitale hjelpemidler til bruk i undervisningen. De fleste så gjerne for seg kryssord slik vi finner dem i aviser og blader. Men Mejrud viste kryssord som var enkle å bruke i skolen. Han kalte dem slangkryssord. Disse var uten henvisningsord, bare med løsningsbokstaver lagt inn i rutene.

Det var også viktig at ikke ordene skulle krysse hverandre for mye slik at det ble for vanskelig for elevene.

Målet var at elever og lærere selv skulle lage kryssord som kunne tilpasset elevene

Både enkeltelever og flere elever sammen kunne få lage kryssord til de andre i klassen.

Jeg opplevde at elever kom til meg og viste kryssord som de hadde laget hjemme, og som de ønsket medelevene skulle forsøke å løse.

Her var muligheter for differensiering både i vanskelighetsgrad, men også med hensyn til elevaktiviteter.

Kryssord passer godt i de fleste boklige fag

Foredragsholderen pekte også på at kryssord er et utmerket hjelpemiddel i de fleste boklige fagene, særlig i fremmedspråkundervisningen. Han nevnte at elevene syntes det var engasjerende å få arbeide med denne typen oppgaver.

Både elever og lærere opplevde kryssordene som en fornyelse av tradisjonell klasseundervisning.

Eksemplene Mejrud la fram førte til at mange lærere umiddelbart tok dem i bruk når de kom tilbake til skolen.

Noen kryssordoppgaver kunne løses ved hjelp elevenes egne kunnskaper

Andre ganger krevdes det at elevene måtte bruke oppslagsbøker, lærebøker eller andre tilgjengelige hjelpemidler.

Kryssord ble også brukt som hjemmelekser eller som prøver uten hjelpemidler.

En eldre nabo ved skolen vår var en lidenskapelig kryssordløser

Han oppsøkte rektor og fortalte at han hadde tenkt at kryssord måtte egne seg utmerket til bruk i undervisningen. Jeg kunne da fortelle at vi allerede hadde tatt enkle kryssord, tilpasset elevene, i bruk ved skolen vår.

Da ble han imponert av sin gamle skole.

Lærerne reagerte ulikt på det de lærte

Noen opplevde kryssordideene så inspirerende at de satte i gang stor kryssordproduksjon både blant elever og lærere. Andre «skjønte ikkje vitsen. Har me kje nok å gjør' uten at me ska innføra någe nytt?», spurte de.

I ettertid fikk en inntrykk av at «kryssordbasillen» «smittet» mest blant gutter på de øverste klassetrinnene

Ideen med kryssord i undervisningen førte til mer variasjon og elevaktivitet i undervisningen. Men etter en tid avtok interessen for kryssordoppgavene.

Nye forsøksplaner ble implementert og nye læremidler og aktiviteter kom inn i skolen.

I dag er det meste annerledes i skolen enn den gang da det var lite variasjon, og undervisningen var svært lærersentret. Kryssordene uløste kreativitet blant elevene. Elevene satte i gang å produsere kryssord i «ledige stunder» både i skoletiden og på fritiden.

De syntes dette var gøy og spennende.

I dag er det nok få som husker «kryssordepedemien» i stavangerskolen.